

časoma, zakaj Lah ostanejo pri svoji zahtevi. Tako se lahko zgodi, da se bo dvigalo v Trstu ponosno laško vseučilišče, po slovenskih in hrvaških selih pa bo manjkalo celo ljudskih šol.

Ako se uresniči laška zahteva, potem se bo laštvo v naših deželah visoko dvignilo, potem bo nosil Lah še ponosneje pokonci glavo in še prezirljiveje bo gledal na nas dol ter sikal „šève“ na brezpravne primorske Slovane. Irredentovec bo potem gospod v Primorju, Slovan suženj. Irredentizem bi se dvigal. Že sedaj so založeni z bombami po „palestrah“, kjer prirejajo protiaustrijske veselice, kaj pa bi bilo šele potem?

Slovane tlačijo. Slovenci v Gorici nimajo niti ene ljudske mestne šole, ko bi morali imeti najmanj tri! Tam ob periferiji Podturnom res stoji poslopje, namenjeno za slovensko mestno šolo, toda to ni šola; tja ne morejo starši pošiljati otrok. Koliko časa že se trudijo tržaški Slovenci za slovensko šolo v mestu, pa je še sedaj nimajo. Lah pa so že na tem, da dobijo v Trstu svoje vseučilišče. Z revolverjem si priborujejo pozicije, da bi zagospodarili neomejeno nad primorskimi deželami. Ako se to zgodi, da pride laško vseučilišče v Trst, potem se pokaže na eklatanten način kako vlada dviga Lahe, da more toliko bolj tlačiti Slovane. Ko bo treba poslati še vojaštva na slovenski jug, ako se vname vojna, za to bodo dobri tudi primorski Slovani.

Vlada ima pri tem tudi še druge račune. Če zadovolji Lahe, da bodo videli Slovane tako ponižane pod seboj, potem se bo lažje razvijala nemška propaganda po Primorju. Nova planska železnica je bila kot nalašč za nemške svrhe otvorena pod Derschatto, ki jo je postavil hitro v službo proti jugu prodirajočemu nemštvu. To se že pozna v Gorici in Trstu, iz Opatije pa razteza nemška roka grabežljivo svoje prste po Istri. Lah v Primorju že sedaj skrivljivo svoja hrbtišča pred vsakim nemškim privranci, kaj bi bilo šele potem, ko bi jim Nemci danedan kazali, da so z njihovo pomočjo dobili vseučilišče. Laštvo in nemštvo v Primorju bi korakalo vstric proti Slovanom.

Slišijo se tudi mnenja, da ne bi bilo tako hučo — samo Slovani bi se morali lepo okoristiti laškega orožja proti Lahom. To se pravi: primorski Slovani bi morali pridno pohajati laško vseučilišče v Trstu, da bi tako imeli akademski naraščaj v vseh strokah. Slovani bi tekmovali z Lah in zaradi jezikovnih sposobnosti bi lahko vstopali v vse službe! — Najprej treba vprašati: Kako bi vplivalo laško vseučilišče na raznarodovanje? Bojimo se, da jako. Že sedaj nam jemlje naše ljudi laški vpliv; potem, ko bi imeli Lah vseučilišče v Trstu, bi bil ta vpliv še ojačen, zakaj oni bi kazali: Glejte, mi imamo ljudske, srednje šole in vseučilišče — vi, Slovani, nimate nič. Dajte otroke v naše šole! Ali bi to ne vplivalo nam v škodo? Bojimo se, da, če je še sedaj toliko raznarodovanja v primorskih deželah, da mora človeka srce boleti, bi ga bilo potem še več. Potem pa ni treba misliti, da bi Lah mirno gledali naval Slovanov na laško vseučilišče. To bi bili nemiri. Če se drznejo na Dunaju streljati z revolverji, kaj bi počeli šele v Trstu. Preganjali bi jih in pregnali.

dobro, da narod, ker se ne more znositi nad provzročitelji svojega gorja, pa se znaša nad učitelji, toda priznati moraš, da mora pokazati svojo nevoljo na kak način.

„Gospod učitelj“, zakličite fantin, ki stopi v sobo, „ravnokar je došel neki gospod v šolo.“

„To bo šolski nadzornik,“ reče učitelj ženi ter urnih korakov odide v učilnico, kamor so se otroci že vrnili.

Šolski nadzornik ga je v resnici že čakal v šolski sobi.

Nadzornik prične po kratkem pozdravu: „Prosim, blagovolite mi pokazati, kako poučujete madjarski jezik.“

Učitelj molče pristopi k mizi ter mu pokaže učni načrt.

„Samo toliko?“ vpraša nadzornik ter se porogljivo nasmehne.

„Prosim, držal sem se državnega učnega načrta ter si po mogočnosti prizadeval ga izvrševati.“

„Bomo videli. Izvolite izprašati otroke.“

Učitelj, nevoljen nad tem hladnim, gospodujočim vedenjem šolskega nadzornika, jame izpraševati otroke.

Zato ne sme laško vseučilišče v Trst. Vprašanje o laški juridični fakulteti pa se mora rešiti istočasno z vprašanjem o slovenski. Med obema mora biti junctim, kakor je sklenila tudi „Narodna zveza“ na Dunaju, ki zahteva slov. juridično fakulteto v Ljubljani, laška pa ne sme v Trst; da ne sme v Trst, o tem so dosti prepričevalno govorili tudi tržaški Slovenci.

„Narodna zveza“ ima sedaj nalogo in dolžnost, da poskrbi z vsemi sredstvi, da ne bodo primorski Slovani niti prikrajšani niti osleparjeni.

Priznavamo opravičenost težnje po akademski izobrazbi vsakomur, a to se ne sme zgoditi na škodo — Slovanov.

Naš denarni zavod

Ceslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani. registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca novembra: K 200.732.04.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Zakonski načrt o varstvu mladine.

Tak zakonski načrt je vlada vročila predsedništvu državnega zbora.

Javno pravo je v tem oziru zastajalo za socialnim razvojem zadnjega stoletja in drugih kulturnih držav, ki podpirajo s primernimi zakoni prizadevanja posameznikov v obrambo otrok in mladine.

Temeljno načelo novega zakonskega načrta je: „Odgoja namesto kazni.“ Kolikor mogoče naj se ne postavlja mladostna oseba pred kazensko sodišče. Skrb za odgojo se razvija pa ne samo na nedorasle mladostne ljudi, ki bi imeli zapasti kazni, ampak tudi na take, pri katerih je nevarnost, da zanemarijo in razuzdajo, bodisi že po svoji krivdi ali pa po krivdi staršev in drugih odgojiteljev. Ako ni v takih slučajih več mogoče pustiti otroka v domači vzgoji ter ga postavili pod nadzorstvo in vzgojo občine ali kakega zasebnega društva, nastopi dolžnost države, da prevzame odgojo mladoletne osebe na javne troške in pod javnim nadzorstvom. Taki vzgoji bode mogoče izročiti otroke do 14. leta in mladeniče do 18. leta. Ta vzgoja pa naj traja le tako dolgo, da doseže svoj namen, t. j. dokler bo gojenec moralno okrepljen in utrjen; nad 21. leto se ne bo mogla podaljšati, ker bi podaljšanje v takih slučajih ne ohetalo uspeha.

Otrok se sprejme v prisilno vzgojo in izpusti iz nje na temelju sodne naredbe, ki jo izvršujejo posebne komisije. Prisilna vzgoja se prilagodi v posameznih slučajih razmeram v deželi, odgojna sredstva so po starosti, spolu in posebnih lastnostih gojencev različna. Otrok se izroči v prisilno vzgojo primerni rodovini ter se eventualno postavi pod nadzorstvo ali kake organizacije za obrambo otrok, ali se pa izroči javnemu zavodu za vzgojo in obrambo ali popoboljševalnici. Odgojna sredstva se lahko menjajo, a treba je omogočiti prehod iz bolj strogih v zmernejše odgojne naprave, kakor tudi prestop gojenca v nauk h kakemu mojstru, o zaslužku pod nadzorstvom in končno v popolno samostojnost. Izvedenje odgojnih naprav se prepušča deželam (v zvezi z zakonom o popoboljševalnicah); država nosi tretjino osnovnih in vzdrževalnih stroškov in če ho treba, osnuje tudi svoje popoboljševalnice.

Namen novega zakona je organizirati dosedanjo obrambno delavnost privatnih društev kakor tudi primerno sodelovanje javne uprave, ki bo skrbela predvsem za to, kar primanjkuje privatni delavnosti, t. j. za gmotna sredstva in izvrševalno moč.

„Südmark“ in „Schulverein“.

Nemci napenjajo vse moči, da bi uničili Slovence.

Vsakemu je najbolje doma, kdor ga ima. To našo grudo nam hočejo Nemci v svoji pohlepnosti odvzeti, pomaga jim pa pri tem e. kr.

vlada, ki ravna z nami kakor mačeha. Nemci so si ustanovili dve mogočni organizaciji, ki imata edini namen, jemati nam zemljo in jezik. To sta nemški društvi „Schulverein“ in „Südmark“. Taka nam nasprotna društva podpira država, ki stoji na stališču enakopravnosti, posebno „Südmark“ podpira zdaj s tem, da dovoljuje izdajo „Südmarkin“ srečk. S kako požrtvovalnostjo delajo in nabirajo Nemci prispevke za svoja obrambna društva, nam kaže statistika članov in dohodkov samo za l. 1907 nemških obrambnih društev v avstrijski polovici.

Iz statistike je razvidno, da je izmed približno 10 milijonov avstrijskih Nemcev vsak 33. Nemec član kakega obrambnega društva in da pride na vsakega člana približno 4 K na leto. Na ta način so nabrali lepo vsoto 1,136.366 K v enem letu. Posnemajmo jih tudi mi! Ako bi bil vsak 33. Slovenec član Ciril-Methodove družbe, bi imela družba vsako leto 45.454 članov in ako vsak plača na leto 4 K, bi se vsako leto nabralo 181.816 kron. Posnemanja vredno je tedaj ravnanje po zgledu Nemcev samih. Ne moremo zahtevati, da bi dal vsak na leto 4 K in to tudi ni vsakemu mogoče. Ali toliko more vsak, da postane član te ali one Ciril-Methodove podružnice, da plača onih par vinarjev članarine, da rabi namesto drugih, izključno le družbine užigalice, cikorijo, milo, da se naroči na družbin list „Branik“ (2 K 40 v na leto), kar je dolžnost vsakega Slovenca. To so malenkosti, ki jih vsak lahko stori in ker ga nič več ne stane.

Za slovensko obrtno šolo v Trstu.

Poslanci dr. Rybář in tovariši so stavili v zbornici poslancev nastopni predlog:

Primorske Slovence, ki skupno z jezikovno in plemensko sorodnimi Hrvati tvorijo večino prebivalstva v Primorju, zanemarija vlada popolnoma na polju šolstva. Dočim za malo število priseljenih Nemcev združuje država na munificenten način ljudske, meščanske in srednje šole, pa nimajo Slovenci v Primorju ne le nobene srednje šole s slov. učnim jezikom, marveč se jim ne daja skoro nikaka prilika, da bi si pridobili izobrazbo za kvalificirano delo v obrti in industriji. To velja posebno za Trst, na katerega območju prihajajo leto za letom k že obstoječim znamenitim industrialnim zavodom še nova velika podjetja. A dočim je tržaški teritorij kakor tudi daljna okolica obljudena skoro izključno od Slovencev in dočim v mestu samem velik del delavskega prebivalstva pripada k slovenski narodnosti, obstoji v Trstu le ena obrtna šola — z italijanskim učnim jezikom. Temu posledica je, da se morajo slovenski delavci z ozirom na pomanjkanje vsake strokovne izobrazbe zadovoljevati z delom podajačev, dočim so vsa mesta mojstrov in delovodij rezervirana za njih srečnejše sodeželane italijanskega jezika, oziroma se ta mesta zaradi vedno naraščajoče potrebe na kvalificiranih delavcih po nemalem delu zasedajo po inozemcih. Tako prihaja, da se slovensko prebivalstvo celo iz najbližje bližine Trsta izseljuje v Ameriko, dočim inozemci, posebno pa italijanski državljani dobivajo najlepšo in najzdatnejšo priliko za delo.

Ker je državi brez dvoma ta naloga, da tudi slovenskemu prebivalstvu Primorja, posebno pa v Trstu, da na razpolago za izobrazbo potrebnih strokovnih šol in ga usposobi za konkurenčni boj zlasti proti inozemcem, stavlja podpisanci predlog:

Visoka zbornica izvoli skleniti:

Vlada se pozivlja, naj takoj ukrene predpriprave za ustanovitev državne obrtne šole s slovenskim učnim jezikom v Trstu, da tako omogoči nje otvoritev v najbližjem času in, če le možno, s prihodnjim šolskim letom.

Vseučilišče v Bosni.

Splitsko „Naše Jedinstvo“ je dobilo iz poslanskih krogov vest, da vlada resno name-rava ustanoviti v Sarajevu univerzo za dijake iz Bosne in Hercegovine.

Nam se zdi ta vest nevrjetna. Če pa je kaj resnice na nji, imamo zopet posla z namero vlade, da bi naš narod še bolj cepila. Naj bi rajša ustvarila možnost, da bi bilo vseučilišče v Zagrebu za vse Srbe in Hrvate v

monarhiji. Saj veliki Strossmayer je ustvaril to vseučilišče za ves jugoslovanski Balkan. Vlada pa hoče zopet — cepiti, da lažje vlada!

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Socialnemu odseku „Zveze slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic“ je vposlal socialni odsek „Šmarnsko-rogaškega učit. društva“ 7-60 K. Hvala! Dosedaj edini. Zdromite se tudi drugi okrajni socialni odseki! Živeli nasledniki! — Za učiteljski sklad so nadalje vposlali: Kaffou Ignac, šolski vod., Sjele Vrhe 2 K; Dedič Božidar, nadučit., Bočna, 2 K; Zemljč Branko, učit., 2 K; Dobnik Josip, nadučit., Ponikve, 2 K; Vošnjak Franja, učit., Ponikve, 1 K; Kavčič Alojzija, učit., Ponikve, 1 K; Jurkovič Milica, učit., Ponikve, 1 K; Gradišnik Armin, nadučitelj, Celje 3 K; Levstik Mihael, učitelj, Celje, 1 K; Žagar Josip, učitelj, Celje, 3 K; Valenčič Josip, učitelj, Celje, 2 K; Stante Martin, učit., Celje, 3 K; Voglar Fran, učitelj, Celje, 1 K; Rošker Fran, nadučit., Loka pri Žusmu 2 K; Cociancig Karla, učiteljica pri Žusmu 2 K. — Živeli nasledniki! Ime vsakega zavednega tovariša in tovarišice naj bo v izkazu za učiteljski sklad!

Fran Voglar, blagajnik.

Ljutomersko učit. društvo. Ker še danes nimam že pred nekaj meseci odposlane okrožnice pevec in pevki, prosim, da blagovolijo člani pogledati v svojih predalih ter mi polo nemudoma poslati, ker bi zaznam moral biti že davno odposlan „Zvezi štaj. učiteljev in učiteljic“ Iv. Tomazič, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj ima svoj redni letni občni zbor v sredo, na dan Sv. treh kraljev, dne 6. januarja 1909, v okoliški šoli v Ptuj. Začetek ob 10. uri dopoldne. Ob pol 10. uri imata istotam odbor in soc. odsek društva sejo. Po zborovanju je skupni obed v gostilnici Zupančič s prosto zabavo in petjem. Isti dan priredi ptujska čitalnica v Nar. domu v Ptuj gledališko predstavo in ples.

Čenjeni tovariši in cenjene tovarišice ptujskega okraja se že sedaj opozarjajo na 6. januar 1909 ter se prosijo, da isti dan vsi prihite v Ptuj. — Vzpored občnega zbora učiteljskega društva se bo naznanil pravočasno v listih.

Prvi učiteljski krožek v ptujskem okraju se je vršil dne 10. t. m. na Ptujski gori. Udeležili so se ga tovariši in tovarišice s Ptujске gore, St. Lovrenca na Dravskem polju, Majšperga in Narapelj. Tov. Pesek pozdravi iskreno navzoče kot sklicatelj krožka ter govori najprej o nastanku (Zirovnikova ideja), pomenu in prirejanju takih krožkov.

Razmotrivalo se je potem o izvenšolskem delovanju učiteljskega in posebno o prirejanju roditeljskih sestankov. Sklenilo se je, da bo učiteljsvo omenjenih šol pričelo smotreno izven šole delovati ter se je tudi napravil tozadevni načrt.

Prihodnji učiteljski krožek bo sredi januarja 1909 pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju in se povabijo tedaj tovariši in tovarišice še nekaterih drugih šol, kakor iz Cirkovic, Sel in Hajdine.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo je imelo svoj letni občni zbor na Rečici dne 15. listopada letos.

V svojem nagovoru je z veseljem konstatiral predsednik, da se je zbralo učiteljsvo v pretežni večini. Kot nov član je pristopila gospica M. Wudlerjeva, učiteljica v Novi Štifi. Živela! Da bi bila vrla koleginja!

Po počitnicah si želimo sami sebi in drug drugemu najboljših uspehov — tako v šoli, kakor tudi v izvenšolskem delovanju. Če pa hočemo uspehe doseči, je potreba prav intenzivnega delovanja.

Nad našimi glavami se zbirajo črni oblaki. Zlasti v našem okraju se temniijo boljbolj ti oblaki in nas hočejo oškodovati in, če bi šlo, uničiti.

Toda mi stojimo trdno na braniku — in hočemo z združenimi močmi odbijati vse sovražne naklepe.

Dokler bomo složno nastopali, nam razni naši protivniki nne bodo mogli dosti škodovati.

Šola mora biti vedno boljbolj slobodna, vedno boljbolj naša.

Bodimo, kar se tiče stanovskih in društvenih reči, naše organizacije — složni, delajmo v edinosti. Osebnosti na stran! Vsi za enega, eden za vse!

Stopajmo krepko, četudi previdno v vsakem oziru — naprej!

Po prečitjanju zapisnika in dopisa sta tovariša Kele in Kocbek razpravljala o „Zavezinem“ zborovanju v Gorici. Omejila sta se na posameznosti, ki niso bile v naših listih. Obširnejše poročilo je itak vsak čital v „Učit. Tovarišu“ in v drugih listih, če se sploh zanima za to.

Naš okraj je bil v Gorici z ozirom na daljavo in stroške — častno zastopan. Bili so tam 4 člani našega društva.

Temu je sledilo poročilo o delovanju v minulom društvenem letu. Tajnik je poročal o društvenih zborovanjih, o raznih nastopih na-

šega društva itd. Zlasti je omenjal slavljenje društvene dvajsetletnice.

Blagajnikovo poročilo je bilo še dokaj ugodno. Le žal, da je še več takih, ki so še letnino dolžni. Štiri kronce na leto pač lahko vsaka učiteljica in vsak učitelj utrpi za svojo stanovsko organizacijo.

Računska pregledovalca tov. Burdian in gđ. Vole sta našla račune v redu.

Tajniku in blagajniku se je na to izrekla soglasna zahvala za trud in marljivost.

Volitev novega odbora je imela sledeči izid: predsednik: Kele Ivan, nadučitelj v Novi Štiti; njegov namestnik: Terčak Josip, nadučitelj v Ksaveriju; tajnik: Šijanec Ign., učitelj v Gor. gradu; blagajnik: Wudler P., nadučitelj na Ljubnem; odborniki: gđ. Vole Kristina, učiteljica v Šmartnem in Burdian Ivan, nadučitelj istotam.

Izjava. Dne 6. avgusta 1908 se je na povabilo deželnoosrednega svetnika g. K. Grebena vršilo osnovno zborovanje „Društva za otroško varstvo in mladinsko oskrbo za okraj Gornji grad“ v škofovi graščini v Gornjem gradu. Tega zborovanja se je udeležilo približno 60 oseb, med temi 4 duhovniki, nad 20 učiteljev in učiteljic, župani, občinski svetovalci in odborniki, notar, zastopniki denarnih zavodov itd.

Ker je predsednik „Učiteljskega društva za gornjegrski okraj“, Ivan Kele, s pismom z dne 25. julija t. l. naznanil gosp. svetniku K. Grebenu, da je imenovano učiteljsko društvo prelozilo svoje že poprej določeno in razglašeno zborovanje iz Bočne v Gornji grad, je vedel gosp. svetnik K. Grebene, da se zborovanja „Društva za otroško varstvo in mladinsko oskrbo za okraj Gornji grad“, udeležijo učiteljsko gornjegrskega okraja polnoštevilno, kar se je tudi zgodilo. Navzlic temu je gosp. svetnik K. Grebene izmed navzočih 4 duhovnikov predlagal v osnovno predsedstvo 3 duhovnike — rec: tri duhovnike — in enega uradnika. Zaradi tega postopanja gosp. svetnika je bilo navzoče učiteljsko prezirano, ogorčeno in je zapustilo zborovalno sobo.

Učiteljsko društvo za gornjegrski okraj je na to isti dan po omenjenem zborovanju soglasno sklenilo, da hoče navzlic izvršenemu preziranju od strani g. svetnika sodelovati pri gori omenjenem društvu.

Sklicatelj zborovanja „Društva za otroško varstvo in mladinsko oskrbo“, gospod svetnik K. Grebene, bi moral uvideti, da s svojim predlogom za predsedstvo ni prave pogodil. Nasprotno je omenjeni g. svetnik navidezno opravičujoč svoje postopanje, večkrat napadel učiteljsko gornjegrskega okraja v „Slovenec“ in „Slov. Gospodarju“ kot „liberalno učiteljsko“, da ga takorekoč ni videl, ker je sedelo v zadnjih vrstah. Učiteljsko ni vsiljivo in je zato res ostalo v ozadju, a z ozirom na prejšnje pismeno obvestilo društvenega predsednika bi bil vendar moral g. svetnik računati, da bo in je učiteljsko navzoče.

Le v slučaju, da g. svetniku ni nič ležeče na sodelovanju učiteljskega, ki zaradi svoje službe najbolj pozna razmere osirotelih učencev, je razumeti njegovo, učiteljsko prezirajoče postopanje, ki se je še očitno pokazalo dne 26. oktobra t. l., ko je bilo sklicano novo zborovanje že omenjenega društva, in sicer v ponedeljek, kateri dan je bilo učiteljsko zaradi šolskega pouka nemogoče, se udeležiti zborovanja.

Sicer pa nobeno šolsko vodstvo ni dobilo vabila, dočim so č. gg. duhovniki prišli v mnogobrojnem številu.

Učiteljsko društvo za okraj Gornji grad — zbrano na svojem glavnem zborovanju dne 15. novembra 1908 na Rečici, ogorčeno obžaluje, in sicer soglasno za učiteljsko poniževalno postopanje g. svetnika K. Grebena pri snovanju „Društva za otroško varstvo in mladinsko oskrbo za okraj Gornji grad“ in njegovo časnikarsko zadiranje v učiteljsko.

Zaraditega se izreče učiteljsko, da tako dolgo, dokler vodi sedanji predsednik g. svetnik K. Grebene večkrat imenovano sicer toli važno društvo, zaradi krutega in neopravičenega žaljenja učiteljskega, ne more sodelovati, kar bi sicer z veseljem storilo.

Po razgovoru o marsikateri lokalni zadevi zaključil predsednik občni zbor.

Po zborovanju se je učiteljsko v gostoljubni hiši Čuježevi prav dobro zabavalo. Čast kuharici in gospodarju!

Ormoško okrajno učiteljsko društvo je imelo 5. m. m. v ormoški okoliški šoli izredni občni zbor, ki je bil jako dobro obiskan. Kot gost je bila navzoča gospodična Franciška Mešek, učiteljica na Runču. Nanovo je pristopila gospodična Karolina Großmann, učiteljica pri Svetinjah.

Društveni predsednik tovariš Josip Rajš p se je takoj v začetku zborovanja v vnesenih besedah spominjal 60letnice vladanja našega presvetlega cesarja ter se je na koncu njegovih besed zapela cesarska pesem; predsednik pa se je pooblastil, da odpošlje na dan 2. decembra čestitko na najvišje mesto. Zatem naredi predsednik kratek pregled o šolsko-politiškem gibanju v času od zadnjega zborovanja, se spominja prerano umrlega dr. Ivana Dečka, središkega rojaka, ki je bil eden najdelavnejših in najzaslužnejših rodoljubov.

Razprava referenta za šolske zamude o okr. šol. svetu, tovariša Rajšpa „Kako ima učiteljsko in krajni šolski svet obravnavati za-

mude po novih izvršitvenih predpisih“, je bila temeljita ter debata živahna. Poročilo o XX. skupščini „Zaveze“ je na željo navzočih, s katero se je tudi poročevalec tovariš Pintarič strinjati, odpadla z ozirom na pomanjkanje časa in ker je o tem „Učit. Tovariš“ itak jako natančno poročal.

Na dnevnem redu je bil dalje končni sklep zaradi kazni, ki jih imajo plačati društvniki, ki se zborovanja ne udeležijo. Zaradi te preporne točke je bil sklican ta izredni občni zbor. Po precej burni debati se sklene, da kazni odpadejo.

Med mnogimi dopisi je omeniti osobito onadva socialnega odseka „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“, ki vabi k pristopu k „Narodni založbi“ in k „Zvezi narodnih društev“, kar se oboje sklene storiti. Iz različnih obširnih važnih, dopisov „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“, kakor oni zaradi sklepov in peticij za regulacijo plač v različnih šolskih korporacijah, v zadevi prihodnjega učit. koncerta slov. štaj. učiteljskega itd. se vidi, da je naša „Zveza“ jako delavna.

Za prihodnji redni občni zbor se naprosi predsednik socialnega odseka „Zaveze“, tov. Anton Pesek, da predava o „Našem delu“.

Istra.

„Slovensko učiteljsko društvo za Istro“ ter „Tržaško učiteljsko društvo“ priredita prihodnjo nedeljo dne 20. t. m. ob 11. uri predpoldne v Dekanih svoj prvi sestanek, h kateremu so povabljeni vsi bodoči kolegi koprski učiteljskišniki IV. tečaja.

Dnevni red: I. Nagovor predsednika. II. Tovariš Grmek referira: „Učiteljsko in slovenska društva“. III. Slučajnosti.

Tovarišice in tovariši! udeležite se v čim večjem številu, od bližnjih kolegij in kolegov pa smemo pričakovati, da ne bodo nihče manjkali!

Srednješolski vestnik.

„Društvo slovenskih profesorjev“ ima svojo glavno skupščino v nedeljo, dne 27. decembra t. l., ob 10 uri dopoldne (nadaljevanje eventualno ob 3. uri popoldne) v mali dvorani ljubljanskega „Narodnega doma“. Dnevni red: 1. Ogovor predsednikov. 2. Poročilo tajnikova. 3. Poročilo blagajnikova. 4. Poročilo preglednikov. 5. Volitev 8 odbornikov. 6. Slučajnosti, oziroma posebni predlogi društvnikov. NB. V smislu pravil (§ 11, 4) mora biti vsak predlog, ki bi naj prišel na dnevni red, priobčen odboru vsaj teden dni pred glavno skupščino.

Novomeška gimnazija. Pisali smo že o tem srednješkem zavodu. Poslojpa je vse prej kot prikladno za šolo. Človek bi kvečjemu mislil, da se ta starina rabi za skladišče, ne pa za šolo. V umazane in temne luknje, ne pa v sobe, morajo zahajati ubogi dijaki. Vsa, ki ima količkaj smisla za higieno, se mora zgrazati nad tem, da imamo v dvajsetem stoletju, v „prosvetljeni“, „moderni“ Avstriji še vedno tako starinska, nehigienična šolska poslopja. Toda kaj se hoče! Naša preljuba, zlasti nam Slovincem vedno naklonjena vlada ima denar za nemške nacionalne namene, ustanavlja nemške šole, kjer jih ni treba, prevzema šulferajnske pomembnevalnice v svojo oskrbo, dovolj denarja ima, kadar je treba podpirati vsenemške prireditve. Le kadar je treba izdati kak krajcar v slovenske kulturne namene, tedaj pri vladi ne slišijo ničesar, ako pa slišijo, vprašajo prej Nemece dovoljenja in ker ti seveda ne dovolijo, ostane vse pri starem. Tako je tudi v novomeški gimnaziji. Vse prošnje ne pomagajo nič in če vlada že tudi kaj obljubi, pozabi takoj na vse. — Smo pač Slovenci! Toliko o poslojpu. Temu pa popolnoma odgovarjajo razmere na gimnaziji. Ker je že poslojpa srednješka luknja, razmere seveda tudi ne morejo biti boljše. Gospodar na tej gimnaziji ni vavnatelj, kakor bi človek mislil, temveč vsemogočni paša Maritko. Znan je že od nekaj kot hud fanatik toda v zadnjem času je začel naravnost besneti. Na gimnaziji vlada navadna inkvizicija.

Iz profesorske službe. Profesorja šolski svetnih dr. Janko Bezjak in Alojzij Virbnik, oba na II. državni gimnaziji v Ljubljani, bosta s 1. januarjem 1909 pomaknjena VII. čin. razred.

Celjski nemški gimnazijec postajajo, kakor se nam poroča, od dne do dne bolj predrzni. Kar javno pri belem dnevu demonstrirajo s svojim vsenemštvom — in to v pričo svojih profesorjev — ter na ulicah celo napadajo slovenska naša dekleta. Vse počenjanje teh fantalinov pa propagira znan celjski listič „Deutsche Wacht“, a o vsem tem noče nič vedeti direktor — Proft . . . Potem naj pa kdo reče, da to ni krasno vzgojevanje. Smo pač v Avstriji.

Književnost in umetnost.

Andrej Hofer, tirolski junak. Ljudska igra v petih dejanjih z opisom tirolskih bojev leta 1809. Poslovenil Franc Rihar, Cena 80 h, 10 izvodov 5 K.

Zbirka prostih spisnih nalog učencev krškega in litijskega okraja. Uredil Ivan Magerl, strokovni učitelj na meščanski šoli v Krškem. Izdalo in založilo „Peda-

goško društvo v Krškem“. Cena 1 K. 1909. Natisnila „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani. — Ta zbirka ima namen, da pridobi za racionalno postopanje v spisnem pouku še one učitelje, ki so doslej vztrajali pri stari metodi. Zbirka je vrlo zanimiva in se brez dvoma naglo razširi med učiteljskim se zato, ker je edina svoje vrste.

A. Medved: Poezije, II. del. — Ime in veljava A. Medvedova sta tolika, da je odveč posebno priporočati proizvode njegovega neizčrpnega pesniškega duha. Kakor je prva zbirka njegovih pesmi zavidala sodobnike po globokomiselnosti in markantnosti oblike, ki daje A. Medvedu med slovenskimi poeti čisto posebno mesto, tako bo drugi del njegovih „Poezij“ gotovo še bolj poglubil in povzdignil vrednost in velikost njegovo. — Založništvo je poskrbelo, da je zunanja oprema vredna notranje lepote dela. Cena broširani knjigi K 4.—, vezani knjigi K 5.40.

Politiški pregled.

*** Državni proračun za l. 1909.** Vođa finančnega ministrstva baron Jorkasch-Koch je obširno utemeljeval predloženi proračun za l. 1909. Proračun izkazuje 2.303.596.103 krome izdatkov in 2.303.657.294 K dohodkov, potemtakem prebitka 61.191 K. Minister je pa tudi povedal, da se bo ta prebitek še znatno skrčil. Ako primerjamo letošnji proračun z lanskim, vidimo, da so izdatki narasli za 154,7 milijonov, dohodki pa za 154,6 milijonov K. Minister baron Jorkasch-Koch je podal najprej kratek pregled o splošnem gospodarskem položaju in o vplivu tega položaja na Avstrijo. Kmetijstvo je kljub temu, da ni bila žetev povsod ugodna, vendar napredovala. Industrija je deloma nazadovala, posebno izdelovanje platna, sukna in usnja. Vse to vpliva na denarni trg, v drugi vrsti pa tudi na državni proračun. Govoreč o proračunu samem, je povedal minister, da bi bili višji izdatki le 140 milijonov kron, ako se odšteje izdatek 14,2 milijona za poddržavljenje Severne železnice. Za podpore rodovinom rezervistov, za izboljšanje plač pri deželni brambini in orožništvu ter za izboljšanje hrane vojakom so v proračunu 3 milijoni. Za izboljšanje plač duhovnikom (kongrua) so istotako določeni 3 milijoni. Jako so se zvišali izdatki naučnega ministrstva. V letu 1909 se namreč namerava ustanoviti 18 novih srednjih šol. Tudi ministrstvo za javna dela zahteva izredno povišane izdatke, med temi 4 milijone za obrtno šolstvo. Finančno ministrstvo izkazuje 40 milijonov več izdatkov, od teh je 23 milijonov določenih za izboljšanje plač nižjim uradnikom in slugam. — Najhujše breme je seveda državni dolg, ki presega že 10 milijard, tako da treba za same obresti 348 milijonov, za amortizacijo pa je treba še nadaljnjih 57 milijonov. — Ministrovo utemeljevanje je bilo sprejeto z odobravanjem.

*** Avstroogrsko-turška pogajanja.** List „Šuraj Umet“ poroča, da je avstroogrski poslanik markiz Pallavicini imel z velikim vezirjem pogovor o sredstvih in potih, kako bi zaradi Bosne in Hercegovine prišlo do začasnega sporazuma. Poslanik je izjavil, da se Avstro-Ogrska sporazumno s Turčijo želi udeležiti konference in tu konstatirati fait accompli. Porta bi pa morala najti sredstev, da se ustavi bojkot, kolikor je to v nje moči. Sicer ni možno pričakovati kakega uspeha. — Veliki vezir je odgovoril, da ni bojkot z vladnimi posli v nikaki zvezi. Ako bi taka zveza obstajala, bi se že dalo kaj storiti. Vlada pa ne more vplivati na ljudsko voljo. „Šuraj Umet“ meni, da mora Avstro-Ogrska, ako hoče, da pride do sporazuma, pustiti ob strani bojkotno vprašanje in predvsem ustvariti podlago za sporazum. Dobra volja, ki bi se pojavila na pogajanjih, bi gotovo tudi vplivala na pogajanja.

*** Zahteve Črne gore.** „Times“ je objavila kratek izvleček iz note in spomenice, ki jo je Črna gora doposlala velepravstvom. Črna gora zahteva v spomenici, da ji Avstrija odstopi Spuž, in pravi, da bi bila to najvažnejša, ampak ne edina kompenzacija Črne gore. Zdi se, da se hoče Avstro-Ogrska odpovedati členu 29. berlinske pogodbe; v tem slučaju izgubi Spuž za Avstro-Ogrsko vsako veljavo, dočim bi razveljavljenje člena 29. brez odstopa Spuža ne prineslo Črni gori nikake koristi.

*** Dve trikolori na Dantejevem spomeniku.** Na Dantejevem spomeniku v Trentu so našli dve trikolori. Prva večja v italijanskih barvah je imela napis: „Ziveli mučeniki iz Belfiore!“, druga manjša v slovanskih narodnih barvah pa napis: „Zivio Praha!“ Policija je dala zastavi sneti in jih je odnesla na policijski komisariat.

*** Mestni svet rimski** je soglasno sklenil dati dvema ulicama ime — Trenta in Trsta.

*** Zaplemba orožja v Bosni.** Kakor poroča „Pesti Harlap“, je bosanska vlada izdala ukaz, da mora prebivalstvo brez odloga izročiti oblastvenim organom sploh vse orožje, ki ga ima, in sicer pod pretjno strogi kazni.

*** „Mirna Bosna“** Vojno ministrstvo je dobilo iz Sarajeva obvestila, da so vse vesti o srbskih vstajih neresnične. V notranjosti, kakor tudi na mejah je popolnoma mirno. Resnica je, da so blizu meje srbske čete, toda ukaz imajo od svoje vlade, da morajo mirno čakati in ne smejo prekoračiti meje.

*** Ustava za Bosno in Hercegovino.** V krogih višjega uradništva govore, da je v upravi obeh anektiranih dežel v najkrajšem času pričakovati velike izpremembe. V skupnem finančnem ministrstvu na Dunaju že izdeluje posebna komisija načrt za ustavo v Bosni. Zaraditega se je tudi v obeh parlamentih zavlekla razprava o aneksiji.

*** Srbija.** Ker potrebuje vlada denar za oboroževanje, so se vse projektovane zgradbe železnice sistirale. Znesek 16 milijonov frankov, ki so bili namenjeni za železnice, se je že porabil za vojne namene. Nadalje se je vzelo 10 milijonov pri otomanski banki in 5 milijonov pri berlinski trgovski družbi. Iz državne blagajnice se je vzelo nad 1 1/2 milijona. V Solun je prispela druga velika pošiljatev srbskega vojnega materiala za Srbijo. Tretji transport pride dne 20. t. m. — V moskovskih trgovskih krogih govore, da je srbska vlada naročila pri ruskih tvornicah velike množine orožja. Precejšnje odposiljatev orožja so že odšle v Srbijo. — „Pravda“ je zvedela, da so bili vsi častniki, nahajajoči se v inozemstvu, pozvani, naj se vrnejo v Srbijo, da vstopijo v svoje četne zbornice. — „Voss. Zeitung“ poroča, da je Srbija naročila v Nemčiji 100.000 šotorov, ki morajo meseca februarja in marca biti izročeni v Belemgradu. „Voss. Zeitung“ tolmači to vest nastopno: Težko je umeti, kaj hoče Srbija s temi 100.000 šotori. Srbska vojska vstevši prvo in drugo rezervno, šteje skupno 350.000 mož, število, ki ga utegnejo pomnožiti ruski dobrovoljci. Ako je morda tudi neko število določeno za Črno goro, se vendar zdi čudno, da je Srbija naročila toliko šotorov. Končno vpraša „Voss. Zeitung“, kje jemlje Srbija denar za tako ogromno naročilo.

*** Francoske vojaške vaje 1909.** „La France Militaire“ poroča, da je francoski generalni štab določil, da se bodo jesenske vaje l. 1909 na jugo-vztočno država. Središče bo Aix, torej ob italijanski meji.

*** Zopet reduciranje civilne liste na Portugalskem.** Finančni odsek portugalske zbornice je sklenil, da se s 1. aprilom 1909 zniža kraljeva civilna lista za 20%. Apanaža za kraljic-mater se je popolnoma črtala.

Vestnik.

Čenjenim naročnikom! Leto se nagiblje h koncu, zato v ljudno opozorjamo vse cenjene naročnike, ki še niso poravnali naročnine, naj torej store svojo dolžnost. Tudi mi moramo spraviti v red svoje račune, če pa ne dobimo plačane naročnine, jih ne moremo. Torej prosimo!

Za slovensko vseučilišče v Ljubljani so se zadnji čas vršili shodi na Dunaju, v Pragi, v Trstu, v Ljubljani in v Celju. — Od vseh strani slovenske domovino zveni enoten glas: Slovensko vseučilišče v Ljubljani!

Slovensko vseučilišče zopet odstavljeno! Dne 9. t. m. je ministrski predsednik Bienerth izjavil v državnem zboru, da predloži januarja parlamentu predlogo za ustanovitev laške pravne fakultete. Ni pa prav nič povedal, kdaj misli vlada slovensko vseučilišče spraviti na dnevni red ter tudi ni reagiral na tozadevni medklje poslanca Hribarja. Pričakovati torej še dolgo nimamo ničesar, da bi vlada kaj ukuenila za ustanovitev slovenske univerze, ker se ravno nihče ne poteguje za nas. Italijani dobe pa vseučilišče, ker je to zahteval italijanski zunanji minister Tittoni, ki je izkoristil neugodno stališče avstrijske zunanje politike. Ker zahteva ta minister, da se ustanovi italijansko vseučilišče v Trstu, bo najbrž tudi to dosegel, naj se potem naši poslanci in ves parlament postavijo na glavo. Dozdaj je navadno Nemčija komandirala našo vlado, zdaj bo pa še Italija, in skoro se homo vprašali čigavi podaniki smo!

Tov. L. Jelenc je izstopil iz izvrševalnega odbora narodno-napredne stranke.

„Slovenski Narod“ trdi venomer, da sem prostovoljno odstopil od kandidature v splošni kuriji. Izjavljam, da to ni res. Od kandidature me je odrinil neopravičeno sklicani drugi shod ljubljanskih zaupnikov in izvrševalni odbor narodno-napredne stranke, ki je vzdrževal in vpošteval samo ta sklep, zavrgel pa sklep prvega shoda.

Toliko v pojasnilo.

L. Jelenc.

„Slovenski Narod“ zmerja od zadnje volitve sem na vse strani, le one pusti v miru, ki so provzročili razpor in razdor v stranki. Prvi je kršil in rušil disciplino v stranki g. Jos. Turk. Vedel je, da je izvrševalni odbor narodno-napredne stranke, zbor zaupnikov iz vse Kranjske in prvi shod ljubljanskih zaupnikov postavil za kandidata tov. L. Jelenc. Navzlic temu je vzdrževal svojo kandidacijo in se ni vdal strankinim sklepom. Drugi, ki je kršil disciplino, je bil g. dr. Ivan Tavčar. Namenoma je menda izostal od važne seje izvrševalnega odbora da je mogel potem pri prvem shodu ljubljanskih zaupnikov z vso vehemenco nastopiti zoper Jelencovo kandidacijo v mestni skupini. Razpor je pa dovedel